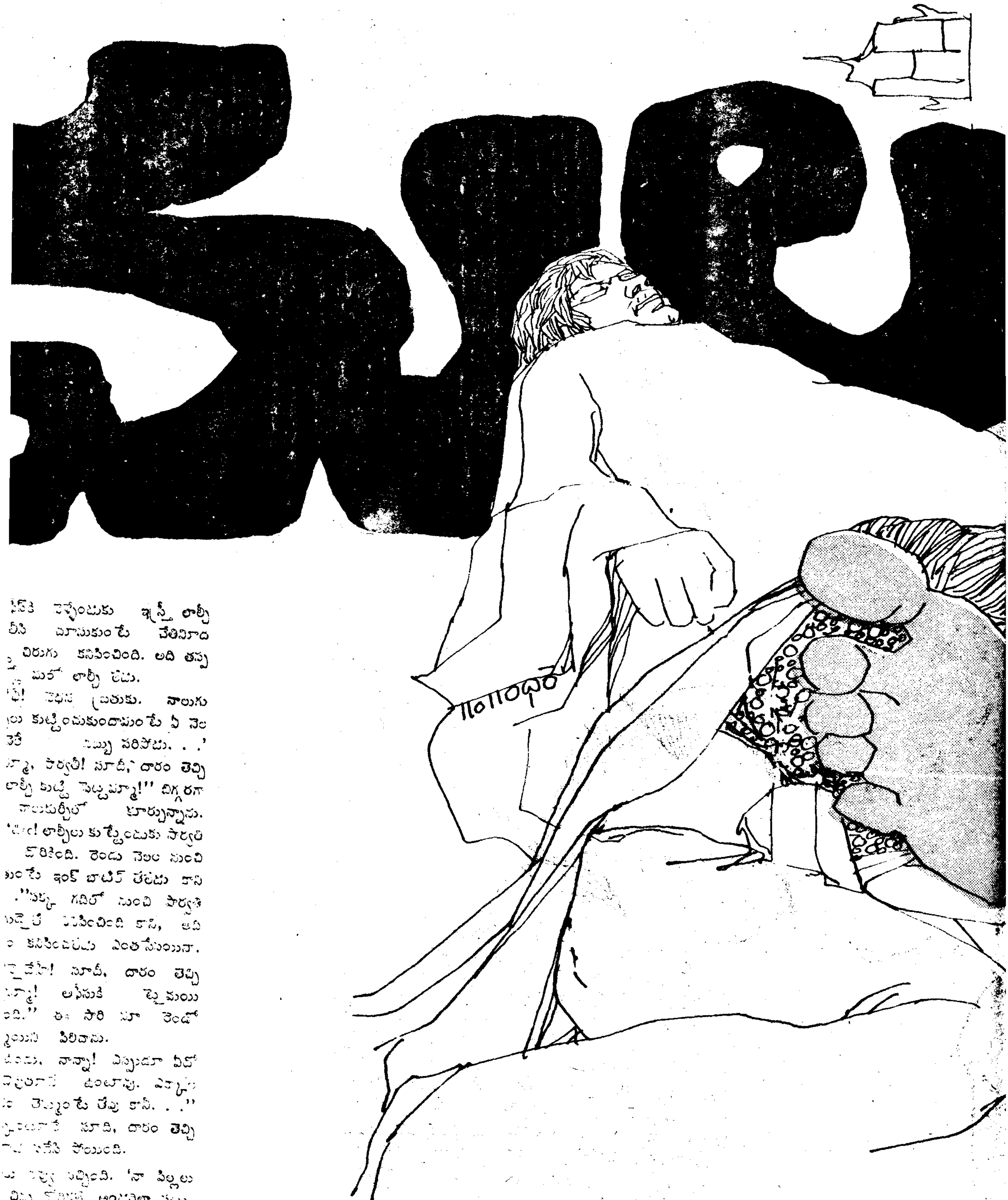

...కి వెళ్ళేందుకు ఇస్త్రీ లాల్చీ
తీసి వేసుకుంటే చేతికింద
... చిరుగు కనిపించింది. అది తప్ప
... మరో లాల్చీ లేదు.
'ఛీ! వెధవ బ్రతుకు. నాలుగు
...లు కుట్టించుకుందామంటే ఏ నెల
...తే ... డబ్బు సరిపోదు. . .'
...మ్మ, పార్వతీ! సూదీ, దారం తెచ్చి
లాల్చీ కుట్టి పెట్టమ్మా!" దగ్గరగా
... వాలుకుర్చీలో కూర్చున్నాను.
'...! లాల్చీలు కుట్టేందుకు పార్వతి
... దొరికింది. రెండు నెలల నుంచి
...ంటే ఇంక్ బాటిల్ తేలేదు కాని
..." పక్క గదిలో నుంచి పార్వతి
...ద్వైతే ...పించింది కాని, అది
...ం కనిపించలేదు ఎంతసేపయినా.
'...దేవా! సూదీ, దారం తెచ్చి
...మ్మా! ఆఫీసుకి టైమయి
...ంది." ఈ సారి మా రెండో
...మ్మాయిని పిలిచాను.
...ండు. నాన్నా! ఎప్పుడూ ఏదో
...తొందరగానే ఉంటావు. ఎక్క...
... తెమ్మంటే తేవు కాని. . ."
... సూది, దారం తెచ్చి
... ...సి పోయింది.

... ...చ్చింది. 'నా పిల్లలు
... విప్పి ... అంటరానిలా పట్టు

పరికిణీలూ, బంగారు నగలూ కోరుకోరు కాని, నెలాఖరి రోజుల్లో అణా పైసా అయినా కటకటగానే ఉంటుంది మరి. నా దగ్గర ఉంచుకొని తేలేదని వాళ్ళకి నా మీద కోపం. చిన్న పిల్లలు . . పాపం! వాళ్ళకేం తెలుస్తుంది? చిరిగిన లాల్చీ కుట్టుకొని ... పడ్డాను. 'వాళ్ళంతా ఎక్కడో లోపల ఉంటారు. తలుపు వేసుకోమంటేనో?' అనిపించింది.

''మీనాక్షీ! ఓ మీనాక్షీ! ఇలా వచ్చి తలుపు వేసుకో'' అన్నాను.

''ఎందుకా అరుపులు? ఇప్పుడు తలుపులు వేసుకోకపోతే మీరు సంపాదించేసిన నిక్షేపాలు ... మాయమైపోతాయా ఏమన్నానా?'' అంటూ రుసరుస లాడుతూ వచ్చి తలుపు వేసుకుంది నా భార్యామణి.

నా మనసు చివుక్కుమంది. 'పిల్లలంటే చిన్నవాళ్ళు. కష్టసుఖాలు అర్థం చేసుకోలేరు. కాని, మీనాక్షి కేమయింది? ఎందుకిలా మారిపోయింది? డబ్బు లేకపోతే భర్త . . . భర్త కాకపోతాడా?' ఆఫీసులో నా సీట్లో కూర్చున్నా నాకు పని చెయ్యాలనిపించలేదు.

'మీనాక్షి ఎంత సౌమ్యంగా ఉండేది పెళ్ళయిన కొత్తలో! ఆఁ...మొదటి రాత్రి నా కింకా గుర్తే. ముగ్ధ మనోహరంగా అలంకరించుకొని వచ్చింది సిగ్గు తెరలు జారిపోతుండగా. పాదాలకు నమస్కరించింది.

''నీ కేం కావాలో చెప్పు. ఆకాశంలోని నక్షత్రాలు, సముద్రం అట్ట అడుగునున్న మంచి ముత్యాలు తెచ్చి ఇస్తానని అనను. కాని, నేను ఇవ్వగలిగేది నీకు తెలుసు. నువ్వు కోరింది తప్పక ఇస్తాను'' అన్నాను.

ఆమె నవ్వింది— మల్లెలు గుప్పుమన్నట్టు, వెన్నెలలు విరిసినట్టు.

''నిజంగా ఇస్తారా?'' వాలిపోతున్న కనురెప్పల నెత్తి అడిగింది.

''తప్పకుండా.'' ఆమె చేతిలో చెయ్యి వేసి వాగ్దానం చేశాను.

''ఇంత కాలం మా కుటుంబంలో ఎవరూ భార్యని పేరు పెట్టి పిలవగా వినలేదు. మా అక్కయ్యని పెళ్ళయినా బావగారు అక్కయ్యని పేరు పెట్టి పిలుస్తారేమో నా కెంతో కోరికగా ఉండేది. మీరూ అలా పిలవరూ?'' అంది ... .

నాకు మీనాక్షిని చూస్తే జాలనిపించింది. ''ఇంత చిన్న కోరికా నీది మీనాక్షీ!'' అన్నాను, నేను ఆమె కోసం ప్రత్యేకంగా చేయించిన ఒంటి ముత్యం ఉంగరం వేలికి తొడుగుతూ.

"నాకు పెద్ద కోరికలు లేవండీ! బ్రతికినన్నాళ్ళూ ఇలా పసుపు కుంకుమతో బ్రతికితే చాలు" అంది.

ఆ మీనాక్షి ఇప్పుడు ఎలా మారిపోయింది? ఆ పూర్వపు బాధ్యతలు తెచ్చినదా? వయస్సు తెచ్చినదా?!'

"ఏమిటోయ్ రామ్మూర్తీ, వచ్చిన దగ్గరినుంచి అలా దిగులుగా కూర్చున్నావ్ –ఒంట్లో బాగులేదేమిటి?" నారాయణ పలకరించాడు.

"ఆఁ! ఏదో కొంచెం జలుబు చేసినట్టుంది" అన్నాను లేని నవ్వు తెచ్చుకుంటూ. ఇక ఇలా కూర్చుంటే లాభం లేదు. అందరి దృష్టి నా మీద పడుతుంది. నారాయణని అడిగి ఒక సిగరెట్ వెలిగించి ఫైల్ తీశాను.

ఫైలుమీద నీడ పడడంతో తల ఎత్తి చూశాను. ఆఫీసులో కొత్తగా చేరిన రాజా టేబుల్ దగ్గర బిడియంగా నిలబడ్డాడు.

"ఏం, రాజా! ఏమైనా కావాలా?" అన్నాను.

రాజా అంటే నాకు ఒక ప్రత్యేక అభిమానం. ఇప్పుడే జీవితంలో అడుగు పెట్టిన అతడిని చూస్తుంటే నాకు నా చిన్నప్పటి రోజులు గుర్తు వస్తాయి.

"ఏం లేదండీ! ఈ రోజు మా నీలిమ బర్త్‌డే. లంచ్‌కని ఏదో టిఫిన్ పంపించింది. మీరుకూడా షేర్ చేస్తే నాకు సంతోషం" అన్నాడు సంకోచంగా.

"ఇదిగో, ఈ డ్రాఫ్ట్ రాసేసి వస్తున్నాను. నువ్వు పద" అన్నాను. నాలో రాజా అంటే వాత్సల్యం పొంగి పొరలి పోతూంది.

కారేజ్ ముందు కూర్చున్నాక, "రామ్మూర్తిగారూ! మీ రేం అనుకోక పోతే చిన్న పని చేసిపెట్టాలి" అన్నాడు రాజా.

నా ముఖం వెలవెల బోయింది. 'నేను ఎంతో గొప్పగా ఊహించుకున్న రాజాకూడా అంతేనా? నా నుంచి సహాయం పొందేందుకా నన్ను లంచ్‌కి పిలిచాడు?' అనిపించింది.

నా ముఖంలో భావాలు కప్పి పుచ్చుకుంటూ– "చెప్పు, రాజా! నీ కోసం నే నేం చెయ్యాలి?" అన్నాను పేలవంగా.

"అహా! మరేం లేదు. ఈ ఆఫీసులో మనం ఉన్నది ఆరుగురం. ఎంతోసుంది ఉంటే అందరం పంచుకొని తినటం. వాళ్ళనికూడా పిలుస్తాను. ఉన్నదే నలుగురూ తిందాం. ఇంతలో మీరు ఈ కారేజ్ మూతలు తీసి ఏమేం ఉన్నాయో చూసి పెడితే చాలు" అన్నాడు.

నేను గలగల నవ్వాను. అంత హృద్యంగా ఈ మధ్య రోజుల్లో నేను నవ్వినట్లు గుర్తు లేదు. అతని మంచి మనసుని శంకించినందుకు నేను సిగ్గు పడ్డాను.

"సరే. నువ్వు వెళ్ళి వాళ్ళందర్నీ పిలుచుకు రా! నేను అందరికీ సరిపోయేలా సర్ది పెడతాను" అన్నాను.

పిలవడానికి వెళ్ళాడు రాజా. కారేజి విప్పనారంభించాను. పై గిన్నె ఖాళీగా ఉన్నది. కాని, అందులో ఒక కాగితం ఉంది. దానిమీద ముత్యాల వంటి అక్షరాలతో ఒకే ఒక వాక్యం ఉంది. నవ్వుకుంటూనే ఆ వాక్యం చదివాను.

"డియర్ రాజా!

సాయంత్రం పిక్చర్ ప్రోగ్రాం–మరిచిపోకుమమా!

నీ

–నీలూ."

ఆ ఉత్తరం అందులో పడేసి చకచక మిగిలిన గిన్నెలు ఊడదీశాను. చక్కెర పొంగలి, పులిహోర, ఒక గిన్నెనిండా పెరుగు. ఆరుగురి కేం ఖర్మ? ఆరవై మందికి సరిపోయేలా పంపించిం దా ఇల్లాలు. ఆఫీసులో జనాలందరూ బిలబిల మంటూ వచ్చారు. ఆ వెనకే వచ్చిన రాజాకి ఖాళీ గిన్నెలోని కాగితం అందించి అందరికీ వడ్డించడంలో మునిగి పోయాను.

తన ప్రేమనంతా రంగరించి పోసి పొంగలి చేసింది కాబోలు బలే కమ్మగా ఉంది. నీలిమాదేవి వంటని అందరం మెచ్చుకుంటూ ఇంకా ఇటువంటి పుట్టిన రోజులు ఎన్నో చేసుకోవాలని ఆమెని హృదయపూర్వకంగా ఆశీర్వదించాం.

లంచ్ బ్రేక్ అయిపోయాక టేబిల్ ముందు కూర్చుంటే మా అబ్బాయి విజయ్ పుట్టినప్పుడు మీనాక్షి వ్రాసిన ఉత్తరం గుర్తు వచ్చింది.

'బాబు పుట్టాడంటే మీ కెలా ఉందో గాని, నాకు చాలా గర్వంగా ఉంది. మన బాబుని మీరు ఎప్పుడు చూస్తారా? అని ఆత్రంతో వేగిపోతున్నాను. అప్పట్ట మనవడు పుట్టాడన్న సంతోషంతో మా అమ్మ మన కోసం స్టౌవ్, కారేజీ కొంది. నేను ఇక్కడ నేర్చుకున్న వంటకాలన్నీ చేసి మీకు ఆఫీసుకి పంపించగల ననుకుంటే నాకు చాలా సంతోషంగా ఉంది. మీ కోసం ప్రతి క్షణం ఎదురు చూసే. . . మీ మీనా.'

వెనకటి కెవరో జ్యోతిషం చెప్పించుకోవడానికి వెళ్ళి చెయ్యి చూపిస్తే ఆ జ్యోతిష్కుడు నవ్వి, 'నాయనా! నీ చెయ్యి చూడనక్కర లేదు. నీ భార్య ఎటువంటిదో చెప్పు. నీజీవితం సుఖంగా గడిచిపోతుందో, లేదో నేను చెపుతాను' అన్నాడట. మీనా వంటి అనుకూలవతి భార్యగా దొరికి నందుకు ఎంతగానో మురిసిపోయాను. కాని, మీనాక్షి ఎందుకో మారిపోయింది. వైదేహి పుట్టిన దగ్గర నుంచి మీనాక్షి పూర్తిగా మారిపోయింది.

ఆఫీసు గడియారం అయిదుకొట్టింది. అలవాటు ప్రకారంగా చేతికున్న వాచీ చూసుకోబోయి మానేశాను. అది క్రిందటి నెలే అప్పులవాడి ఇంట్లో కూర్చుంది. రాజాని ఒక అయిదు రూపాయలు అడిగితే? ఈ నెలాఖరు వరకూ చేతి ఖర్చులకి ఉంటుంది. కాని, వాళ్ళకీ ఏదో ఖర్చులుంటాయి. అడిగితే బాగుంటుందా? నాలో నేనే తర్కించుకుంటూ ఉన్నాను.

రాజావచ్చి, "రండి, రామ్మూర్తిగారూ! మీ కేం పనిలేకపోతే అలా బజారుకి వెళదాం" అన్నాడు. 'ఇంటికి వెళ్ళి

డాక్టర్ భమిడిపాటి శకుంతలాదేవి

మాత్రం చేసేదేముంది?' అనుకొని రాజా వెనకే బయలుదేరాను.

అతను నేరుగా బంగారం దుకాణానికి తీసుకువెళ్ళాడు. ఆమెకి బహుమతిగా ఇచ్చేందుకు అపురూపమైనది ఏదో ఒకటి ఇవ్వాలని అతని ఆత్రం. కాని ధరలు ఆకాశాన్నంటే ఈ రోజుల్లో ఏమి కొనిప్పగలడు మధ్య తరగతి కుటుంబీకుడు? ఆ ఖరీదులు విని అతని ముఖం వెలవెలబోయింది. షాప్‌మానేజర్– "మీకు ఎంతలో కావాలో, ఏమి కావాలో చెపితే ఇష్టం కాని. . . ప్రతీదీ అలా చూసి వదేస్తే ఎలాగండి?" అన్నాడు విసుగ్గా.

"వంద రూపాయలలో ఏమైనా ఉంటే చూడండి" అన్నాడు రాజా.

'ఓస్! ఇంతేనా?' అన్నట్లు చూశాడు షాప్ యజమాని. ఒక చిన్న అట్టపెట్టెలో ఉన్న ఉంగరం తెచ్చి మాముందు ఉంచాడు. అది చూస్తూనే రాజా ముఖం సంతోషంతో వెలిగిపోయింది.

ఒక్క నగడం, దాని చుట్టూ బంగారం. బిల్లు వ్రాయించుకొని బయట పడ్డాం. అతను పువ్వులషాపు ముందు ఆగాడు. గులాబిలు, మల్లెలు. రెండు పెద్ద పెద్ద పొట్లాలు కట్టించి ఒకటి నా చేతిలో పెట్టి, "ఇంట్లో పాపలు పెట్టుకుంటారు. తీసుకు వెళ్ళండి" అన్నాడు.

"రాజా! నువ్వు మరేం అనుకోకపోతే చిన్న కోరికయ్యా!" అన్నాను.

"చెప్పండి" అన్నాడు చిరునవ్వుతో.

"ఒక్క అయిదు రూపాయి లుంటే . . .!" అంతకంటే మరేం మాట్లాడ లేకపోయాను.

అతను చప్పున జేబులోంచి అయిదు రూపాయలు తీసి చేతిలో పెట్టాడు. జేబులన్నీ వెతికి మరో రూపాయి తీసి. "రామ్మూర్తిగారూ! మీరు చాలా దూరం నాతో నడిచారు. ఇంటికి రిక్షాలో వెళ్ళండి. పిక్చర్‌కి టైమయి పోతోంది. లేకపోతే మిమ్మల్ని రిక్షా ఎక్కించే వెళ్ళేవాడిని" అంటూ నా చేతిలో పెట్టాడు. ఆ మంచితనానికి నా కళ్ళు చెమ్మగిల్లాయి.

రాజా వెళ్ళిపోయాక పుస్తకాల షాపుకి వెళ్ళి ఒక ఎక్కాల పుస్తకం, ఇంక్ బాటిల్ కొన్నాను. ఎందుకైనా మంచిదని ఒక దస్తా తెల్లకాగితాలుకూడా కొన్నాను. 'పంచదార లేదండి' అన్న మీనాక్షి మాటలు గుర్తు వచ్చి ఒక అర కేజీ పంచదార బ్లాకులో కొన్నాను. రాజా ఇచ్చినదంతా ఖర్చవగా ముప్ఫయి పైసలు మిగిలాయి. 'రిక్షాలో వెళ్ళాలని చిన్నటి నుంచో కోరిక. కాని, ఆ డబ్బులు ఉంటే రేపటికి దేనికైనా పనికివస్తాయి. ఏముంది ఈవెనింగ్ వాక్‌లా నడిచేస్తే పోతుంది' అనుకొని నడవడం మొదలు పెట్టాను. మనస్సు ఆనందంతో నిండిపోయింది. అనుకోకుండా నేను తెచ్చినవి చూసి ఇంటిల్లి పాదీ ముఖాలు సంతోషంతో వెలిగిపోతాయి.

నాలో నేను నవ్వుకుంటూనే ఉన్నాను. ఎవరిదో చెయ్యి నన్ను విసురుగా గిరవాటు పెట్టింది. నన్ను దాటుకొని నల్లని కారు వెళ్ళిపోయింది. చేతిలో ఉన్న సామాన్లన్నీ రోడ్డుమీద చిందర వందరగా పడిపోయాయి. తెల్లటి పంచదార, నల్లటి ఇంక్ కలిసిపోయాయి. ఇంక్‌లో పడిన ఎక్కాల పుస్తకం అక్షరాలు కనిపించకుండా పోయాయి. ఒక్క పూలపొట్లం మాత్రం నేరుగా, సురక్షితంగా పడి ఉంది.

నాకు కళ్ళలో నీళ్ళు నిలిచాయి. నన్ను గిరవాటు పెట్టిన చెయ్యి తాలూకు మనిషి — "నన్ను క్షమించండి. మీ ప్రాణాలను రక్షించాలనే ఆత్రంలో మీ చేతిలో సామాన్లు చూడలేదు. క్షణం ఆలస్యం చేస్తే కారు మీ మీదనుంచి పోయి ఉండేది. వాటి ఖరీ దెంతో చెప్పండి. నేను ఇచ్చేస్తాను" అన్నాడు.

"పట్టిలే నాయనా, నా ప్రాణదాతవి. నిన్నే నేను సత్కరించాలి. నమస్కారం

తప్ప మరేం చెయ్యలేను'' అన్నాను, రెండు చేతులూ జోడించి కృతజ్ఞతా పూర్వకంగా.

''ఛ! మీరు పెద్దవారు. అలా మాట్లాడకూడదు. ఇదిగో, పూల పొట్లం తీసుకోండి. రిక్షాలో వెళ్ళండి'' అంటూ పడ్డంటున్నా రిక్షాని పిలిచాడు. నేను ఉండేది ఎక్కడో కనుక్కొని రిక్షా వాడి చేతికో డబ్బులు పెట్టి, ''ఆయన్ని జాగర్తగా ఇంటి దగ్గర దింపేయ్!'' అని, ''మరి నేను ఉంటానండీ!'' అన్నాడు వినయంగా.

అతడిని ఏమని ఆశీర్వదించాలో తెలియక అతని రెండు చేతులూ పుచ్చుకొని ఆప్యాయంగా ముద్దు పెట్టుకున్నాను.

* * *

రిక్షాలోంచి దిగుతున్న నన్ను చూస్తూనే—''అమ్మా! నాన్న వచ్చారే!'' అంటూ వైదేహి లోనికి పరుగెత్తింది.

''ఏమిటి అర్ధరాత్రి వరకూ షికార్లు?'' అంది మీనాక్షి నవ్వుతూనే.

''అర్ధరాత్రి ఎక్కడయిందే! ఇంకా వార్తలే రాలేదు'' అంటూ రేడియో ముందు కూర్చున్నాను.

నేను తెచ్చిన పువ్వుల పొట్లం విప్పి, ''ఇప్పుడు మా బ్రతుకులకి పువ్వులొకటి తక్కువయాయి! అది ఎప్పటినుంచో ఎక్కాలపుస్తకం అని మొత్తుకుంటూంది. తెచ్చి పడేయకూడదటూ? మనది ఎటూ గ్రైలోక జీవితమే. వాళ్ళకేనా ఒక వెలుగు చూపించకపోతే ఎలా?'' అంది మీనాక్షి.

నాకు నిసుగేసింది ఆమె ధోరణికి. 'ఆ కారు కింద పడిపోయినా బాగుండును. అప్పుడు వీళ్ళకి నా విలువ తెలిసి వచ్చేది' అనిపించింది. ఆ పువ్వులక్కడ అలాగే ఉంచి ఎవరి మట్టుకు వాళ్ళు వెళ్ళి పోయారు. 'ఛ! ఊర్లోవాళ్ళకి నా మీద ఉండే జాలికూడా వీళ్ళకి లేదు' అను కున్నాను.

'తమ హక్కులు గుర్తిస్తే కాని పనిలో జాయినవమని రైల్వే పనివారు మరొకసారి ఉద్ఘాటించారు. బడ్జెట్ సర్దుకోవడం కష్టమనీ, త్వరలోనే వారి కోరికలు తీర్చడానికి ప్రయత్నిస్తామనీ, ప్రయాణీకులకు ఇబ్బంది కలిగించవద్దనీ ప్రభుత్వం మరి మరి విజ్ఞప్తి చేసింది'. రేడియో వార్తలు వింటుంటే నాకు నవ్వు వచ్చింది. ప్రభుత్వాన్ని చూస్తే జాలి వేసింది. తమ హక్కుల కోసం అలిగి సమ్మెలు చేసే ప్రజలనీ, వాళ్ళ కోర్కెలు తీర్చేందుకు పక్క పక్క దేశాల నుంచి అప్పులు తెచ్చే ప్రభుత్వాన్నీ చూస్తుంటే మధ్యతరగతి కుటుంబాలు గుర్తు వస్తాయి. దీర్ఘంగా నిట్టూర్చి మంచం మీద వాలిపోయాను.

* * *

''రామ్మూర్తి ఉన్నాడండీ!'' ఎవరో పిలవడం లీలగా వినిపించినా, కళ్ళు మూసుకుని పడుకున్నాను.

పిల్లలకి అన్నాను పెడుతున్న మీనాక్షి—''మీ కోసం ఎవరో వచ్చినట్టున్నారు, చూడండి'' అంది.

ఆమె గొంతు ఆ వచ్చిన పెద్ద మనిషికికూడా వినిపించే ఉంటుంది. తప్పేది లేదన్నట్టు లేచి వెళ్ళి తలుపు తీశాను.

నన్ను చూసి ఆ పెద్దమనిషి—''రామ్మూర్తి అనే ఆయన ఈ ఇంట్లో ఉండేవాడు. ఇప్పుడు లేడా అండీ?'' అన్నాడు.

వీధి లైటు వెలుగులో నేను స్పష్టంగా కనిపిస్తూనే ఉండి ఉంటాను. కాని, ఆ చీకటిలో అతని ముఖం నాకు కనిపించటం లేదు. 'నన్ను రామ్మూర్తి అనే చనువు ఉన్న పెద్దమనిషి నన్ను గుర్తించలేక పోవడమేమిటి' అనిపించి—''నేనే రామ్మూర్తిని. మీ రెవరు?'' అన్నాను.

''నేనురా సారథిని!'' అన్నాడు.

''రా రా! ఎక్కడినుంచి? ఎప్పుడు రాక?'' అన్నాను సంతోష పూర్వకంగా. చిన్ననాటి స్నేహితుడు నన్ను గుర్తు పెట్టుకొని వెతుక్కుంటూ రావడం నా కేమిటో పట్టరాని సంతోషంగా ఉంది.

''అదేమిటిరా, రామూర్తీ! అలా చిక్కిపోయావు? కాలేజీలో చదివే టప్పుడు 'హీరో'అని పేరు కదరా నీకు? అమ్మాయిలు నీ కటాక్ష వీక్షణాల కోసం తపించి పోయేవారు—నీకు గుర్తు లేదూ!'' అన్నాడు వాడు.

వాడి మాటలు మీనాక్షి వింటే బాగుండునని మనస్సు పీకింది. నేను నవ్వేశాను.

''ఆ అధ్యాయం ముగిసిపోయిందిరా, సారథీ! నేను మరో రామ్మూర్తిని. నాటకాలలో ఆనందంగా నటించే రామ్మూర్తి ఇప్పుడు జీవితంలోనే విషాదంగా నటిస్తున్నాడు'' అన్నాను.

నాకు తెలియకుండానే నా గొంతులో విషాదం ధ్వనించింది.

వైదేహి రెండు కప్పులతో కాఫీ తెచ్చి టేబిల్‌మీద పెట్టింది. నేను ఆశ్చర్యంతో తల మునకలయాను. స్నేహితుడి ముందు పరువు నిలిపినందుకు మీనాక్షికి మనస్సు లోనే కృతజ్ఞతలను తెలుపుకున్నాను. పిచ్చాపాటీ మాట్లాడి సారథి విజిటింగ్ కార్డు ఇచ్చి, ఇంటికి తప్పక రమ్మని చెప్పి వెళ్ళిపోయాడు.

బంగారు అక్షరాలతో వాడి పేరు మిలమిల మెరిసిపోతూంది. డాక్టర్ పార్థసారథి. ఉన్నత విద్యతోబాటు ఉన్నత భావాలు వాడి స్వంత మయాయి. బ్రహ్మగాడు వ్రాసే తలవ్రాతలు నవకే కాదు, వాడికికూడా తెలియవట.

* * *

సారథి బంగళా మెట్లు ఎక్కుతుంటే కాళ్ళు వణికాయి. కాలింగ్ బెల్ నొక్కాను. లోపలినించి మెత్తని చెప్పుల చప్పుడు వినిపించింది. మెల్లిగా తలుపులు తెరుచుకుంది. దేవకాంత నా ముందు నిలిచింది.

''డాక్టర్ పార్థసారథి ఉన్నారండీ!'' అన్నాను అతి మెల్లిగా.

''రండి. కూర్చోండి. పిలుస్తాను'' అంటూ ఆమె నాకు సోఫా చూపించి లోపలికి వెళ్ళిపోయింది.

సారథి నన్ను చూసి చేటంత ముఖం చేసుకున్నాడు. ఆమెని పరిచయం చేశాడు—''డాక్టర్ సుమతి. నా అర్ధాంగి'' అంటూ. వారి ఇద్దరి ముందు మా ఇద్దర్ని ఊహించుకుంటే వెలిసిన బొమ్మలు లా ఉన్నాం. నా ఉదాసీనతకి సారథి నొచ్చుకున్నాడు.

కాఫీ, టిఫిన్లు అయాక ఆమె క్లినిక్ వెళతానని చెప్పి వెళ్ళిపోయింది, నాకు సాదరంగా నమస్కరించి.

''ఇప్పుడు చెప్పు, మూర్తీ! ఎందు కిలా అయిపోయావు? అన్నం లేక ఇలా అయిపోయావని నేను అనుకోను. నీ మనస్సు నిన్ను చిత్రవధ చేస్తోంది ఎందుకో! అందుకే నువ్వు స్వచ్ఛంగా నవ్వలేకపోతున్నావు. చూడు, మూర్తీ! కష్టాలూ, బాధలూ అనేవి మరొకరికి చెప్పుకుంటే తుడిచి పెట్టుకుపోవు కాని, మనసు తేలిగ్గా ఉంటుంది'' అన్నాడు.

''మరేం లేదురా, సారథీ! డబ్బు లేకపోతే సంఘంలో మన స్థానం క్రింద మెట్టుమీదే ఉంటుంది. కాదనను. కాని, మనుష్యలను అర్థం చేసుకొని ఆత్మీయత నిచ్చే ఆప్తులు కరువైతే బాధగా ఉంటుంది. కష్టాలను కలిసి అనుభవించడంలో ఉన్న సుఖం మరెందు లోనూ లేదురా! అదే నాకు కరువయింది'' అన్నాను బాధగా.

''నిజమే! కష్టాలను కలిసి అనుభవించడం ఎంతో తేలిక. మొన్న ఏమయిందో తెలుసా? నేను ఏదో ఒక కేస్ ఎగ్జామిన్ చేస్తోంటే సుమతి హడావుడిగా వచ్చి, 'మీరు అర్జెంటుగా రావాలి. ఆ బెడ్ నం. 5 లో ఉన్న పేషంట్ తండ్రి డిశ్చార్జి చేసేయమంటున్నారు. నేను ఎంత చెప్పినా వినడం లేదు. మీరు చెప్పి చూడండి' అంది. ఆ కేస్ నాలుగు రోజుల నుంచి సీరియస్‌గానే ఉంది. ఏ క్షణంలో ప్రాణం పోతుందో అన్నట్టే ఉన్నాడు ఆ పిల్లాడు. కాని, మేము డాక్టర్లం. చివరి క్షణం వరకూ మృత్యువుతో పోరాడటం మా విధి. అందుకే ఎగ్జామిన్ చేస్తున్న కేస్ అలాగే వదిలి పరుగులు పెడుతూ వెళ్ళాను.

'చూడు, రామస్వామీ! కేస్ కొంచెం సీరియస్‌గా ఉన్న మాట నిజమే. కాని, మా హాస్పిటల్‌లో అయితే కావలసిన మందులూ అవీ వాడతాం. ఏం కావలసినా మేము చెయ్యగలం. ఆ పల్లెటూరు తీసుకువెళ్ళి నువ్వేం చేస్తావ్? డబ్బు గురించి భయపడుతున్నా వేమో? నువ్వు మా కేం ఇవ్వనక్కర లేదు. ఆ పిల్లాడిని బ్రతికించామన్న తృప్తి మాకు మిగలనీ' అన్నాను.

అతను హఠాత్తుగా నా పాదాల మీద వాలిపోయాడు.

'నన్ను క్షమించండి, బాబయ్యా! అమ్మగారుకూడా సానా సెప్పినారు. మీరు నా బిడ్డడికి ఏఓటో సేసినారు. ఆయుస్సు ఉంటే ఆడే బతుకుతాడు. సీరియస్ ఉందని తమరే మనని సేత్తున్నారు. కునికేసినాడంటే ఆ దుఃఖాన్ని నా గుండెలు భరించలేవయ్యా! అది కన్నతల్లితో పంచుకుంటే కాని ఆ కడుపుమంట చల్లారదయ్యా!' అన్నాడు.

పిల్లవాడు బ్రతకడని అందరికీ తెలుసు. పోనీ, అతని తృప్తిని ఎందుకు పోగొట్టాలి అని డిశ్చార్జి చేసి పంపించేశాం. ఇంతకీ చెప్పేదేమిటంటే పుత్ర శోకమైనా భార్యా భర్త లిద్దరు పంచుకోవడంలో అదో విధమైన రిలీఫ్ ఉంటుంది'' అన్నాడు.

''అందుకే రా, సారథీ, నేను బాధపడేది. పిల్లలు అంటే చిన్న వాళ్ళనుక మీనాక్షికూడా నూటి పోటీ మాటలంటుంది'' అన్నాను.

''నువ్వు అపార్థం చేసుకుంటున్నావేమోరా, మూర్తీ! ఇంట్లో భోజన దగ్గర అన్నీ అమర్చే ఇల్లాలికి ఏన్మై తక్కువయితే మనస్సు కష్టంగా ఉంటుంది. ఆఫీసునుంచి వచ్చిన భర్త కావలసినది అమర్చలేక పోయానే తనను ఆమెని క్రుంగ దీస్తుంది. పాడే పసిపిల్లలకి తన చేతుల ఫలహారాలు చేసి పెట్టలేక పోయా దుఃఖం వివేకాన్ని మరిపిస్తుంది. నం

> ### తారతమ్యం
>
> ఆగ్రహించడంవల్ల నీ కన్న తక్కువగా ఉన్న వ్యక్తి నీ కన్న ఎక్కువ స్థాయికి వెళ్ళే అవకాశం ఏర్పడుతుంది.
>
> —ఎమర్సన్

[illegible] తను [illegible] స్త్రీకి [illegible] తను [illegible], తనూ, తన భర్త [illegible] గుర్తించబడాలి. అలా గుర్తించబడని నాడు ఆమె అహం దెబ్బ తింటుంది. అందుకేరా, మూర్తీ, నిన్ను నూటికి నూటి మాటంటున్నాం. అంతేకాని, నీ మీద అభిమానం లేక కాదు. నువ్వంటే గౌరవం లేకకాదు. ప్రతి స్త్రీ హృదయం అమృతంతో నిండి ఉంటుందిరా! ఆ ఆర్ద్రత దేముడు వాళ్ళ కిచ్చిన వరం. నిస్వార్థంగా తన భర్తకి, పిల్లలకి సర్వస్వం త్యాగం చెయ్యగలగడం ఒక్క స్త్రీకే చెల్లిందిరా, మూర్తీ!'' అన్నాడు సారథి ఆవేశంగా.

నేను నవ్వాను. కాదు, వికటాట్టహాసం చేశాను.

''సారథీ! నువ్వు స్త్రీ గురించి చాలా తెలుసుకున్నావు. కాని, నువ్వు తెలుసుకున్నది చాలా తక్కువరా! స్త్రీ అంత స్వార్థమూర్తి మరొకర్తి లేదురా ఈ లోకంలో'' అన్నాను.

''పిచ్చివాడా! నిన్ను కన్నది స్త్రీ. అంతెందుకు? నీ భార్యకి నీ మీద ప్రేమ లేదంటావ్! అంతేనా? నువ్వంటే ఆమె గుండెలో ఎటువంటి భావం నిండి ఉందో ఈ రోజే ఋజువు చేస్తాను. నీ పిల్లలకి, భార్యకి నువ్వంటే ప్రాణం. వాళ్ళు నీ కోసం ఏమైనా త్యాగం చేస్తారని నేడే ఋజువు చేస్తాను. స్త్రీ హృదయం మీద నాకు అపార విశ్వాసం'' అన్నాడు.

''సరే. నీ ఇష్టం. ఋజువు చెయ్యి. నా భార్యా పిల్లలకి నా మీద గౌరవ విశ్వాసాలు ఉన్నాయని ఋజువవడం కంటే నేను కోరుకునే దేముంది'' అన్నాను.

''అయితే, నువ్వు నేను చెప్పినట్టు మాత్రం వినాలి. నేను చెప్పే వరకూ నువ్వు కనీసం మాట్లాడకూడదు'' అన్నాడు.

కారు వెనక సీట్లో నేను పడుకున్నాను, సారథి ఆజ్ఞానుసారం. సారథి ఏం చెయ్యదలుచుకున్నాడో నాకు అర్థం కాలేదు. కాని, ఒప్పందం ప్రకారం వాడు చెప్పినట్టు వినక తప్పదు.

సారథి తలుపు కొట్టడం, గాజుల గలగల అన్నీ వినిపిస్తూనే ఉన్నాయి.

''చూడండమ్మా! మీరు రామ్మూర్తి భార్యగారా?'' సారథి గొంతులో వణుకు విని ఆశ్చర్యపోయాను. 'వీడికి నటనకూడా వచ్చా?' అనిపించింది.

''ఔను. ఆయన ఇంట్లో లేరు. ఎవరో డాక్టర్ సారథిగారట. వాళ్ళ ఇంటికి వెళతానన్నారు'' అంది మీనాక్షి.

''నేనేనమ్మా సారథిని. మీకు ఈ విషాద వార్త ఎలా చెప్పాలో తెలియడం లేదు. . .'' ఆమె నుంచి వచ్చే ఎఫెక్టు కోసం కాబోలు సారథి పూర్తిగా చెప్పకుండా ఆగిపోయాడు.

''ఏమయింది? ఆయన మీ ఇంటికి రాలేదా? ఎక్కడున్నారు?'' మీనాక్షి ఏడుస్తోంది కాబోలు మాటలు అస్పష్టంగా ఉన్నాయి.

''ఏమయిందమ్మా? నాన్నగారి కేమయింది?'' అని పార్వతీ, వైదేహీల గొంతుకలు.

''ఆయన మా ఇంటికి వస్తుంటే కారు క్రింద పడిపోయారమ్మా''—సారథి మాట ఇంకా పూర్తికాలేదు. మీనాక్షి కెవ్వున అరుస్తూ క్రింద పడిపోయింది. నేను సీటులోంచి లేవబోయాను కాని, సారథి మాటలు గుర్తు వచ్చి ఆగిపోయాను.

''ఏరి? మా నాన్నగారు ఎక్కడున్నారు?'' పిల్లలు ఒక వైపు తల్లికి శైత్యోపచారాలు చేస్తూనే సారథిని ప్రశ్నించారు. వాళ్ళ గొంతుల్లో ఎప్పటి చలిపితనమూ, అల్లరీ లేవు.

''కారులో ఉన్నారు. తీసుకువస్తాం'' అని కారు దగ్గరికి వచ్చాడు సారథి. నిండుగా కప్పుకున్న నన్ను మంచం మీద చేర్చారు సారథీ, సారథి డ్రైవరూ. తెలివి వచ్చిన మీనాక్షి సారథి పాదాలను చుట్టేసింది.

''బాబూ! నా భర్తని బతికించండి. మీ కేం కావలసినా ఇస్తాం. ఇదిగో, ఇవి తీసుకోండి'' అని మంగళసూత్రం గొలుసు అతని చేతిలో పెట్టింది. పార్వతి, వైదేహీ మౌనంగా చేతికున్న ఒక్క గాజులజత తీసి సారథి కిచ్చారు. అన్నీ ఒంటి కంటితో గమనిస్తున్న నా కనులలో ఆనందబాష్పాలు నిలిచాయి.

సారథి విరక్తిగా నవ్వాడు:

''చూడండమ్మా! ఈ డబ్బుతో అతని ప్రాణాలు కొనగలిగితే కొన్ని లక్షల రూపాయలు అతని పాదాల ముందు పోసి బతికించగలను. కాని. . . అతన్ని బతికించగలిగేది డబ్బు కాదమ్మా! రక్తం. . . క్షణాల మీద అతనికి రక్తం ఎక్కిస్తే బతుకుతాడు. కాని, అతనికి సరిపోయే రక్తం మా దగ్గర లేదు. డాక్టర్నై ఉండికూడా నా స్నేహితుని బతికించుకోలేక పోతున్నాననే తపన నన్ను చిత్రవధ చేస్తోంది.'' సారథి కంటినుంచి రెండు కన్నీటి బొట్లు రాలి పడ్డాయి. అతని నటనకి జోహార్లర్పించాను.

''బాబుగారూ! నా రక్తం పరీక్ష చేయించండి. మే మిద్దరం మేనమామ బిడ్డలమే! తప్పక సరిపోతుంది. ఆలస్యం చెయ్యకండి, బాబూ!'' అంది మీనాక్షి.

''మా రక్తంకూడా తియ్యండి, డాక్టర్‌గారూ! అమ్మ రక్తం చాలదేమో!'' పార్వతీ, వైదేహీ చేతులు చాపారు.

''మీదా! మీలో రక్తం ఏముందమ్మా! అతనికి రక్తం ఎక్కించి బతికించడం. . . మీరు రక్తం తీసినందుకు చనిపోవడం ఒకేసారి జరుగుతుంది. ఆ పని నా వల్ల కాదు'' అన్నాడు సారథి.

''అలా అనకండి, బాబుగారూ! ఆయన లేకపోయాక నేను బతికి నా ఒకటే, [illegible] ఆయన ప్రతకాలి. [illegible]

[illegible] ప్రేమ [illegible]!'' [illegible].

నాకు ఆనందంలో మాటలు రావడం లేదు.

''నిజమేరా, సారథీ! నువ్వే గెలిచావు. ఇక మీనాక్షిని బాధ పెట్టకు'' అన్నాను.

• • •

''చూడమ్మా! నువ్వు నాకు చెల్లెలు వంటి దానివి. నీ భర్త సుఖంగానే ఉన్నాడు. అతని ప్రాణం కోసం మీ రేం త్యాగం చెయ్యనవసరం లేదు. అతనికి కావలసినది మీ అభిమానం, ఆత్మీయత మాత్రమే. ఇంతకంటే మరేం చెప్పగలను?'' అన్నాడు సారథి అంతా వివరించి చెప్పాక.

''నిజమే అన్నయ్యా! నా వల్ల పొరపాటే జరిగింది. సంసారంలోని చికాకుల్ని సర్దుకోలేక ఆయన మీద విసుక్కునే దాన్ని. నా కళ్ళు తెరిపించారు'' అంది మీనాక్షి సంతోషంగా.

''చూడు, మూర్తీ! ఇకమీదట మీరు ఆర్థికంగా ఇబ్బందులు పడడానికి వీలులేదు. ఈ రోజుతో నీ జీవితం మలుపు తిరగాలి. పార్టు టైమ్ జాబ్ ఇస్తాను. మా క్లినిక్‌లో మాకు ఎకౌంటు చూసిపెట్టు. నీ ఆత్మాభిమానం నాకు తెలుసు. నేను ఉచితంగా ఇచ్చే డబ్బు నువ్వు తీసుకోవు కాబట్టే నేను ఎన్నాళ్ళ నించో ఎప్పాయింట్ చెయ్యాలనుకుంటున్నా ఎకౌంటెంట్‌ని ఈ రోజు ఎప్పాయింట్ చేస్తున్నాను'' అన్నాడు సారథి.

నా జీవితం మలుపు తిరిగిన రోజు . . . మీనాక్షి అనుమతితో ఆఫీసు స్టాఫ్ నంతటినీ ఇంటికి పార్టీకి పిలిచాను. రాజు, నీలిమ, సారథి, సుమతి, మా ఆఫీసులోని మిగతా స్టాఫ్, వారి భార్యలు మీనాక్షి వంటకాల్ని, మా ఇంటిని పొగుడుతూ హాస్యోక్తులు విసురుతూ ఉంటే. . . 'కంటకప్రాయమైన జీవిత మార్గాన్ని మలుపు తిప్పి గులాబీలబాట చేశావు. ఇది శాశ్వతం చెయ్యి, భగవాన్!' అనుకున్నాను. ★